

KS. CZESŁAW KRAKOWIAK

Lublin

ZAŁOŻENIA TEOLOGICZNE RYTUAŁU OBRZĘDY CHRZEŚCIJAŃSKIEGO WTajemniczenia DOROSŁYCH

Wydana 6 I 1972 r. część Rytuału Rzymskiego *Ordo initiationis christianae adultorum*¹ – wydanie polskie *Obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych*² – jest realizacją zalecenia Soboru Watykańskiego II, aby przywrócić w Kościele katechumenat (por. KL 64-70; KK 14-15; DB 14; DM 13-14). Potrzeba, a nawet konieczność, wydania tej książki wynikała nie tylko z faktu, że Kościół na misjach przygotowuje do sakramentów wtajemniczenia głównie dorosłych, ale także ściśle związana była z aktualnym doświadczeniem pastoralnym Kościoła. Nowym zjawiskiem w krajach od dawna chrześcijańskich jest coraz bardziej wzrastająca liczba dorosłych i dzieci, którzy nie zostali

¹ *Rituale Romanum* 1972¹; 1974².

² *Obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych*. Katowice 1988 (dalej: OCHWD). Zob. R. B é r a u d y. *Recherches theologiques autour du rituel baptismal des adultes*. LMD 1972 nr 110 s.25-50; AA.VV. *Iniziazione cristiana. Un catecumenato rinnovato secondo il Concilio e l' "Ordo" dell'iniziazione cristiana degli adulti*. Bologna 1972; F. B l a c h n i c - k i. *Ordo initiationis christianae adultorum*. CT 43:1973 f. 1 s. 51-55; F. M a ł a c z y ń - s k i. *Obrzędy wtajemniczenia chrześcijańskiego dorosłych*. RBL 26:1973 s. 7-14; A. N o - c e n t. *L'Ordo initiationis christianae adultorum: lignes théologico-liturgiques du catéchumenat*. EL 88:1974 s. 163-173; R. B é r a u d y. *Le nouveau Rituel du baptême des adultes*. LMD 1975 nr 121 s. 122-142; F. B r o v e l l i. *L'iniziazione cristiana degli adulti*. Roma 1979; A. M. T r i a c c a. *Struttura e linne-forza: dall'analisi alla sintesi. A proposito del „Rito dell'iniziazione cristiana degli adulti”*. RivLit 66:1979 s. 425-436; C. R o c c h e t t a. *Cristiani come catecumeni. Rito dell'iniziazione cristiana degli adulti*. Roma 1984; A. G. M a r t i m o r t. *Catechumenat et initiation chrétienne des adultes par etapes: Jalons historiques*. Not 21:1985 s. 382-393; B. K l e i n h e y e r. *Sakramentliche Feiern I. Die Feier der Eingliederung in die Kirche*. Regensburg 1989; Cz. K r a k o w i a k. *Liturgia chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych*. CT 60:1990 f. 3 s. 126-134; A. D u r a k. *Chrześcijańskie wtajemniczenie dorosłych drogą do miłości*. Warszawa 1991; W. Ś w i e r z a w s k i. *Wiara co ci daje?* Sandomierz 1992; B. N a d o l s k i. *Liturgika*. T. 3. Poznań 1992 s. 45-49; Numery specjalne: EL 88:1974 nr 3; RivLit 66:1979 nr 3; LMD 1991 nr 185.

ochrzczeni jako niemowlęta i należy zorganizować im prawdziwy katechumenat³. Jednocześnie zwiększa się również liczba osób, dorosłych i dzieci, wprawdzie już ochrzczonych, ale bez odpowiedniej formacji religijnej. Są oni jedynie ochrzczeni, nie przyjęli jednak dwóch następnych sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego, tj. bierzmowania i Eucharystii. Istniała zatem prawdziwa potrzeba przygotowania i wydania dla całego Kościoła odrębnej księgi liturgicznej, która zawierałaby obrzędy adekwatne dla opisanych wyżej sytuacji dzieci i dorosłych. Jest to główne założenie pastoralne omawianego Rytuału. Zanim przedstawimy jego najważniejsze założenia teologiczne należy krótko przypomnieć i uzasadnić jego zawartość, która jak się później okaże, z tych założeń teologicznych konsekwentnie wynika.

I. UZASADNIENIE UKŁADU TREŚCI RYTUAŁU

Rytuał zawiera w pięciu rozdziałach różne obrzędy związane z przygotowaniem i celebrowaniem sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego. Struktura tego modelu opiera się na czterech okresach i trzech stopniach, które mają na celu doprowadzenie kandydata do świadomej i dojrzałej wiary. Całość przedstawia się jako droga nawrócenia i wiary nowych kandydatów w łonie wspólnoty oraz przy jej pomocy. Akcentuje się także odniesienie do udziału w całym misterium paschalnym Chrystusa.

Taki układ Rytuału wynika z założeń teologicznych całej księgi zawartych we *Wstępie* i zrealizowanych w obrzędach i tekstach liturgicznych. Treść księgi została uporządkowana według z góry określonej hierarchii ważności poszczególnych obrzędów.

Główną część Rytuału stanowi rozdz. I: *Obrzędy katechumenatu podzielone na stopnie*⁴, który według *Wstępu* „jest formą pełną, czyli wspólną”⁵ wtajemniczenia dorosłych. Natomiast inne obrzędy przeznaczone są na różne szczegółowe sytuacje duszpasterskie, tak indywidualne – rozdz. II: *Upro-*

³ Na Zachodzie obserwuje się wyraźną tendencję do odchodzenia od praktyki chrztu niemowląt. Wynika to ze zmian społeczno-kulturowych w Europie, gdzie coraz częściej żyją obok siebie społeczności wielorasowe, wielokulturowe i wyznające różną religię. Np. w Mediolanie aż 26% ogółu urodzonych tam dzieci nie otrzymuje chrztu. W roku 1980 stanowiło to 4% całej populacji. Prognozy na rok 2000 mówią, że ich liczba wzrośnie do 13-15%. („Avvenire” 27:1994 nr 27 s. 16). W 1974 r. w Monachium aż 42% dzieci nie zostało ochrzczonych w pierwszym roku po urodzeniu (R o c c h e t t a, jw. s. 122).

⁴ OCHWD s. 41-110.

⁵ OCHWD nr 3.

szczony obrzęd wtajemniczenia dorosłych⁶ i rozdz. III: *Skrócony obrzęd wtajemniczenia dorosłych w niebezpieczeństwie śmierci*⁷, bądź też związane są z sytuacją wiary i Kościoła w różnych krajach – rozdz. IV: *Przygotowanie do bierzmowania i Eucharystii dorosłych, którzy przyjęli chrzest jako dzieci, ale nie otrzymali pouczenia w wierze*⁸, wreszcie zależnie od wieku – rozdz. V: *Obrzędy wtajemniczenia dzieci, które osiągnęły wiek katechizacyjny*⁹.

Obrzędy zawarte w rozdziałach od II do V stanowią więc niekiedy konieczne uzupełnienie obrzędu głównego (rozd. I) i jemu są podporządkowane. W liturgii chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych zawartej w rozdz. I występują wszystkie istotne elementy wspólne różnym formom jej sprawowania.

Struktura obrzędów wtajemniczenia chrześcijańskiego dorosłych wyraźnie nawiązuje do starożytnego katechumenatu¹⁰, ale jednocześnie mocno osadzona jest w warunkach życia współczesnego Kościoła¹¹. Uwzględnia ponadto sytuację ludzi dorosłych, którzy świadomie pragną współdziałać z wzywającym ich do nawrócenia i wiary Bogiem¹². Kandydaci pragnący przyjmując sakramenty inicjacyjne muszą przejść długą drogę poszukiwań i duchowego dojrzewania. W tym procesie chrystianizacji jest z nimi cały czas Kościół reprezentowany przez przedstawicieli hierarchii i członków miejscowej wspólnoty wiernych. Ich formacja chrześcijańska (doktrynalna,

⁶ OCHWD s. 111-127.

⁷ OCHWD s. 128-137.

⁸ OCHWD s. 138-140. Zob. Kongregacja Kultu Bożego. *Riflessioni sul capitolo IV dell' „Ordo initiationis christianae adultorum”*. Not 9:1973 s. 274-278 oraz komentarz P. M. Gy (tamże s. 278-282); L. Brandolini. *L'„Ordo initiationis christianae adultorum” adattato alla preparazione dei fidanzati al matrimonio*. EL 88:1974 s. 210-220; L. Della Torre, D. Sartore. *Considerazioni pastorali sui cap. IV e V del RICA*. RivLit 66:1979 s. 472-493; J. Wilk. *Wartość katechumenatu dla wychowania chrześcijańskiego*. RTK 30:1983 z. 6 s. 273-284; Z. Czerwinski. *Katechumenat dorosłych ochrzczonych jako model katechezy sakramentalnej*. WDL 63:1989 s. 131-137.

⁹ OCHWD s. 141-168.

¹⁰ Th. Maertens. *Histoire et pastorale du rituel du catéchumenat et du baptême*. Bruges 1962; M. Du jarier. *L'évolution de la pastorale du catéchumenat aux six premiers siècles de l'Église*. LMD 1962 nr 71 s. 46-61; C. Floristan Samanes. *Il catechumenato. Una Chiesa in stato di missione*. Alba 1974; G. Wainwright. *The Rite and Ceremonies of Christian Initiation: Developments in the Past*. „Studia Liturgica” 10:1974 s. 2-24; B. Mokrzycki. *Katechumenat wczesnochrześcijański*. „Communio” 3:1983 nr 1 s. 9-27; R. Cabié. *L'initiation chez Hippolyte*. W: *Mens concoredet voci. In onore A. G. Martimort*. Paris 1983 s. 544-558; M. Du jarier. *Krótko historia katechumenatu*. Poznań 1990.

¹¹ R. Falsini. *Iniziazione cristiana e i suoi sacramenti*. Milano 1992 s. 24-32.

¹² Por. OCHWD nr 3, 5.

moralna i liturgiczna) dokonuje się w ramach życia religijnego i przy czynnym zaangażowaniu całej wspólnoty. Trwające, według Rytuału, kilka lat przygotowanie do sakramentów wtajemniczenia dzieli się na cztery okresy (*tempus*) i na trzy stopnie (*gradus, gressus*)¹³.

Rytuał zawiera bardzo bogate w treść i rozłożone w czasie obrzędy poprzedzające właściwy chrzest, a następnie liturgię trzech sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego, po której następuje trwający zwykle cały okres wielkanocny czas mistagogii.

Nowość Rytuału polega także na tym, że po raz pierwszy istnieje w Kościele liturgia chrztu dostosowana do różnego wieku i warunków przyjmującego. Ponadto Rytuał zawiera nie tylko teksty i obrzędy związane z przygotowaniem i celebrowaniem liturgii sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego, ale stanowi również dobry przewodnik duszpasterski, tak dla kandydatów, jak i dla tych, którzy odpowiedzialni są za ich formację chrześcijańską.

II. MODELE WTAJEMNICZENIA CHRZEŚCIJAŃSKIEGO

Po Vaticanum II istnieją w Kościele Zachodnim dwa podstawowe modele rytualne inicjacji chrześcijańskiej. Jeden dotyczy dzieci otrzymujących chrzest w okresie niemowlęctwa, a następnie w różnych odstępach bierzmowanie i Eucharystię. Drugi odnosi się do dorosłych przyjmujących chrzest, bierzmowanie i Eucharystię podczas jednego obrzędu liturgicznego. Obydwa są zwyczajną praktyką Kościoła, która znajduje swoje potwierdzenie w księgach liturgicznych: *Ordo baptismi parvulorum*¹⁴, *Ordo Confirmationis*¹⁵ oraz *Ordo initiationis christianae adultorum*.

Obrzędy liturgiczne zawarte w Rytuale i Pontyfikale opierają się na nauczaniu Soboru Watykańskiego II o jedności sakramentów inicjacyjnych¹⁶.

¹³ Zob. D u r a k, jw. s. 10-70; K r a k o w i a k. *Liturgia wtajemniczenia chrześcijańskiego* s. 127-134; R o c c h e t t a, jw. s. 31-51.

¹⁴ *Rituale Romanum* (1969¹; 1973²); *Obrzędy chrztu dzieci*. Katowice 1987² (dalej: OCHD).

¹⁵ *Pontificale Romanum*. Roma 1971; *Obrzędy bierzmowania*. Katowice 1975 (dalej: OB).

¹⁶ Zob. R. F a l s i n i. *Iniziazione cristiana*. Milano 1975; G. K r e t s c h m a r. *Nouvelles recherches sur l'initiation chrétienne*. LMD 1977 nr 132 s. 7-32; P. M. G y. *La notion chrétienne d'initiation. Jalons pour une enquête*. Tamże s. 33-54; Cz. K r a k o w i a k. *Bierzmowanie w kontekście inicjacji chrześcijańskiej*. AK 70:1977 t. 88 s. 242-246; H. B o u r g e o i s. *L'initiation chrétienne et ses sacrements*. Paris 1982; R. C a b i é. *L'initiation chrétienne*. W: *L'Église en prière*. Paris 1984 s. 21-114; A. N o c e n t. *Iniziazione cristiana*. W: *Nuovo Dizionario di Liturgia*. Red. D. Sartore, A. M. Triacca. Roma 1984 s. 678-695; T e n ż e. *I tre sacramenti dell'iniziazione cristiana*. W: *Anàmnesis. La liturgia. I sacramenti*:

Dla podkreślenia tej jedności, tak liturgia chrztu dzieci, jak i obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych zostały poprzedzone Wstępem *Wtajemniczenie chrześcijańskie*¹⁷, który mówi o jedności i wewnętrznym powiązaniu tych sakramentów „doprowadzających do pełnej dojrzałości wyznawców Chrystusa”¹⁸.

Rytualny model inicjacji dorosłych, jak wiadomo, nawiązuje do praktyki Kościoła starożytnego i zawiera przemyślany sposób włączania nowych członków w misterium Chrystusa i Kościoła. Jego głównym celem jest doprowadzenie kandydatów do świadomej i dojrzałej wiary w Chrystusa i odpowiedzialności za Jego dzieło zbawcze obecne i dostępne dla wszystkich w Kościele. W tym modelu „zgodnie z bardzo starym zwyczajem zachowanym w liturgii rzymskiej, jeśli nie sprzeciwiają się temu poważne powody, dorosły bezpośrednio po chrzcie przyjmuje sakrament bierzmowania”¹⁹. Taki sposób i kolejność udzielania tych sakramentów podkreśla „jedność misterium paschalnego, ścisły związek między posłannictwem Syna a udzieleniem Ducha Świętego oraz łączność sakramentów, w których na ochrzczonych zstępują wraz z Ojcem te dwie Osoby Boskie”²⁰.

W tym modelu inicjacji dorośli uczestniczą w całym misterium paschalnym Chrystusa: w śmierci i zmartwychwstaniu do nowego życia (chrzest) oraz w wydarzeniu Pięćdziesiątnicy Paschalnej gdy otrzymują dar Ducha Świętego (bierzmowanie). Eucharystia jest uobecnieniem całej Paschy Chrystusa jako ofiary i uczy, w której uczestniczą neofici razem z całym miejscowym Kościołem. Celebracja tych sakramentów została ponadto włączona w cały kontekst paschalny: Wielki Post – bezpośrednie przygotowanie, Wigilia Paschalna – przyjęcie sakramentów, Okres Wielkanocny – pierwsze doświadczenie życia chrześcijańskiego we wspólnocie. Bierzmowanie jest tu tra-

teologia e storia della celebrazione. Vol. 3/1. Red. A. J. Chupungco. Genova 1986 s. 11-15.

Jedność sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego bardzo mocno podkreśla *Katechizm Kościoła Katolickiego*: „Wtajemniczenie chrześcijańskie dokonuje się przez trzy sakramenty: chrzest, który jest początkiem nowego życia; bierzmowanie, które jest jego umocnieniem i Eucharystią, która karmi ucznia Ciałem i Krwią Chrystusa, by przekształcić go w Niego” (nr 1275). W pierwszym zdaniu w artykule dotyczącym bierzmowania *Katechizm* stwierdza: „Sakrament bierzmowania wraz z chrztem i Eucharystią należy do «sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego», którego jedność powinna być zachowana” (nr 1285). Zob także nr 1211, 1212, 1298, 1322. Zob. A. D u r a k. *Inicjacja chrześcijańska dorosłych*. W: *Misterium liturgii w Katechizmie Kościoła Katolickiego*. Red. J. Kopeć i in. Opole 1995 s. 51-62; Cz. K r a k o w i a k. *Bierzmowanie w Katechizmie Kościoła Katolickiego*. Tamże s. 63-92; B. N a d o l s k i. *Sakramenty inicjacji chrześcijańskiej: Eucharystia*. Tamże s. 93-100.

¹⁷ OCHD s. 9-19; OCHWD s. 9-18.

¹⁸ OCHD. Wtajemniczenie chrześcijańskie nr 2.

¹⁹ OCHWD nr 44.

²⁰ OCHWD nr 34.

dycyjnie zawsze drugim sakramentem następującym bezpośrednio po chrzcie i poprzedzającym pełny udział w Eucharystii²¹.

Wydaje się, że można jeszcze mówić o modelu trzecim dotyczącym dzieci nieochrzczonych, które osiągnęły już wiek katechizacyjny²². Według Rytuału one także powinny przyjąć podczas jednej celebracji liturgicznej wszystkie trzy sakramenty inicjacyjne, w miarę możliwości również w Wigilię Paschalną lub w niedzielę (mała Pascha), nawet wtedy, gdy chrztu udziela prezbiter²³. Model rytualny dla dzieci nieochrzczonych realizuje się na podstawie rozdziału V Rytuału. Jest to propozycja dostosowana do możliwości dzieci, różna od dorosłych. Także ich inicjacja wymaga zarówno osobistego nawrócenia, jak też większej pomocy ze strony wspólnoty, wychowania religijnego, formacji życia chrześcijańskiego dzięki katechezie. Proces ten może trwać kilka lat i jest podzielony na okresy i stopnie, związane z różnymi rytami. W czasie tej formacji ważne są dwa kryteria: włączenie dzieci do grupy już ochrzczonych oraz stały kontakt z rodzicami dzieci. Aspekt pokutny związany jest z okresem Wielkiego Postu, natomiast celebracja sakramentów inicjacyjnych z Wigilią paschalną. Ten model rytualny zawiera trzy stopnie:

- ryt dopuszczenia do katechumenatu (z rytami przyjęcia i liturgią słowa);
- ryty pokutne lub skrutinia podobnie jak przy inicjacji dorosłych (Wielki Post);
- celebracja trzech sakramentów inicjacji w czasie jednego obrzędu. Po czym następuje okres mistagogii.

Taki model powstał we Francji i Niemczech²⁴, jako odpowiedź Kościoła na konkretne problemy pastoralne. Odpowiada on również potrzebom duszpastry, katechetów i dzieci. Świadczy także o nowym sposobie podejścia Kościoła do tych problemów oraz o ważności i konieczności formacji religijnej przed udzielaniem sakramentów; odpowiada stopniowi rozwoju i doj-

²¹ F a l s i n i. *Iniziazione cristiana e i suoi sacramenti* s. 26-28.

²² OCHWD nr 295-369.

²³ Tamże nr 343-344.

²⁴ *Die Eingliederung von Kindern im Schulalter in die Kirche. Studienausgabe für die katholischen Bischöfe des deutschen Sprachgebietes*. Herder 1986. Rytuał ten przewiduje obrzęd chrztu dzieci, które nie otrzymały tego sakramentu w okresie niemowlęctwa (s. 17-18) oraz obrzędy wtajemniczenia chrześcijańskiego dzieci w wieku przystępowania do I Komunii św. (s. 18-21) i dzieci w wieku od 10 do 14 roku życia (s. 21-22). Po obrzędach dopuszczenia do chrztu (s. 25-48), a następnie po odpowiednim przygotowaniu, dzieci w wieku szkolnym otrzymują w Wigilię Paschalną lub w niedzielę wszystkie trzy sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego (s. 49-66). Okres wielkanocny jest czasem pogłębienia wtajemniczenia, czyli okresem mistagogii (s. 67). Podobnie we Francji dokonano adaptacji obrzędów wtajemniczenia dla dzieci w wieku szkolnym. Zob. *L'initiation chrétienne des enfants non baptisés en scolarité dans l'enseignement primaire. Rituel du baptême des enfants en âge de scolarité*. Paris 1977.

rzałości religijnej przyjmujących sakramenty; wskazuje na pragnienie przywrócenia jedności trzech sakramentów oraz ich ścisłego związku z wiarą.

Przedstawione wyżej modele udzielania sakramentów inicjacyjnych opierają się na fakcie, że dopiero wszystkie trzy razem włączając stopniowo w misterium Chrystusa, prowadzą do pełnej dojrzałości chrześcijańskiej i doskonale jednoczą z Kościołem. Wskazują one następnie, że treścią sakramentów inicjacyjnych jest jedno misterium paschalne Chrystusa celebrowane w trzech rytualnie różnych sakramentach.

Umieszczenie tych obrzędów w Rytuale jest odpowiedzią Kościoła na konkretne problemy pastoralne (ciągle wzrastająca liczba dzieci nieochrzczonych), świadczy o nowym podejściu do znaczenia właściwej formacji religijnej poprzedzającej udzielanie sakramentów (sakramenty są sakramentami wiary), ale także wskazuje na pragnienie przywrócenia jedności sakramentów inicjacyjnych oraz ich ścisłego związku z wiarą tych, którzy je przyjmują.

Zawarte w Rytuale modele wtajemniczenia chrześcijańskiego opierają się na fakcie, że inicjacja chrześcijańska nie dokonuje się jedynie przez ryt sakramentalne, lecz także przez wewnętrzne i osobiste przyłgnięcie wiarą do Chrystusa; trzy sakramenty: chrzest, bierzmowanie i Eucharystia prowadzą do pełnej dojrzałości chrześcijańskiej, tj. udziału w misterium paschalnym Chrystusa i coraz doskonale włączają do Kościoła; misterium Chrystusa jest jedno, jest nim misterium paschalne, razem ze swoim dopełnieniem pentekostalnym (dar Ducha Świętego). Dlatego tak ważne jest integralne spojrzenie na te sakramenty i dostrzeganie wewnętrznego związku między nimi.

III. CZYM JEST WTajemNICZENIE CHRZEŚCIJAŃSKIE?

Wtajemniczenie chrześcijańskie oznacza proces chrystianizacji złożony z wielu etapów i rozciągnięty w czasie, polegający na włączeniu człowieka w misterium Chrystusa i Kościoła²⁵. Dokonuje się ono za pomocą ściśle okre-

²⁵ Zob. L. Della Torre. *Iniziazione cristiana*. W: *Nelle vostre assemblee*. T. 2. Brescia 1976 s. 17-219; P. M. Gy. *La notion chrétienne d'initiation*. LMD 1977 nr 132 s. 33-54; S. Czernik. *Wtajemniczenie chrześcijańskie*. W: *Sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego*. Red. J. Kudasiewicz. Warszawa 1981 s. 9-16; B. Mokrzycki. *Droga chrześcijańskiego wtajemniczenia*. Warszawa 1983 s. 52-197; Falsini. *L'iniziazione cristiana e i suoi sacramenti* s. 9-14; Krakowiak. *Z teologii wtajemniczenia chrześcijańskiego* s. 66-67. Według *Katechizmu Kościoła Katolickiego* sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego „są fundamentami całego życia chrześcijańskiego”. Katechizm cytuje następnie Konstytucję Apostolską Pawła VI *Divinae consortium naturae*, która stwierdza, że „w ten sposób przez sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego (wierni) w coraz większym stopniu osiągają skarby życia Bożego i postępują w doskonałej miłości” (KKK nr 1212).

ślonych czynności, obrzędów o charakterze symbolicznym, z których główne miejsce zajmują sakramenty chrztu, bierzmowania i Eucharystii. W sakramentach tych, mocą Ducha Świętego, Kościół uobecnia zbawcze misterium Chrystusa, w którym przez wiarę i miłość uczestniczą katechumeni: „wtajemniczenie chrześcijańskie polega przede wszystkim na pierwszym sakramentalnym uczestnictwie w śmierci i zmartwychwstaniu Chrystusa”²⁶.

Można więc stwierdzić, że inicjacja chrześcijańska jest sakramentalnym doświadczeniem wiary, przez które dokonuje się całkowita przemiana (transformacja) wewnętrzna (śmierć i zmartwychwstanie z Chrystusem), następuje włączenie (inkorporacja) do Kościoła jako wspólnoty zbawienia, aby żyć nowym życiem aż do ostatecznego spotkania ze Zmartwychwstałym.

Jednak nie można ograniczyć się jedynie do przyjęcia sakramentów inicjacji chrześcijańskiej. Trzeba pamiętać, że z ich przyjęciem związane są określone konsekwencje. Chodzi o ciągłe wzrastanie w wierze i miłości. Sakramenty są zawsze sakramentami wiary, która ma je poprzedzać, towarzyszyć ich celebracji i po niej następować.

Na podstawie analizy *Wstępu* i treści Rytuału można mówić o następujących najważniejszych założeniach teologicznych tej księgi liturgicznej.

1. Jedność sakramentów wtajemniczenia

Ponieważ istnieje historyczny i teologiczny ścisły związek między tymi sakramentami widoczny w tym, że katechumeni przyjmowali je w czasie jednej celebracji liturgicznej. Rytuał ujmuje sakramenty wtajemniczenia jako udział w jednym misterium zbawienia²⁷. W konsekwencji takiego rozumienia wtajemniczenia w Rytuale zauważamy odejście od ukazywania szczegółowych skutków poszczególnych sakramentów na rzecz całościowego patrzenia na inicjację oraz podkreślanie relacji jakie między nimi istnieją. Związane jest to z pojmowaniem wtajemniczenia jako jednego procesu stawania się chrześcijaninem, który złożony jest z wielu etapów po sobie następujących (okresów i stopni). Dlatego także sakramenty związane z tymi etapami nie tworzą rzeczywistości zamkniętej w sobie, lecz prowadzą jeden do drugiego, gdyż są ze sobą wewnętrznie powiązane. Stanowią jakby jeden wielki sakrament złożony z trzech części ściśle ze sobą zespolonych i będących coraz to doskonalszym uczestnictwem w misterium Chrystusa i Jego Kościoła.

²⁶ OCHWD nr 8.

²⁷ K r a k o w i a k. *Bierzmowanie w kontekście inicjacji chrześcijańskiej* s. 242-245; F a l s i n i. *Iniziazione cristiana e i suoi sacramenti* s. 20-24.

Rzeczywistość lub treść inicjacji jest jedna: misterium paschalne Chrystusa, który umarł i zmartwychwstał. Ta rzeczywistość jest przekazywana uczniowi, który symbolicznie (chrzest) umiera dla życia poprzedniego (dla grzechu), aby żyć nowym życiem, tak jak Chrystus, który umarł i zmartwychwstał. Widoczny jest tu dynamizm śmierci i życia. Rzeczywistość ta jest oznaczana i udzielana przez trzy sakramenty, na trzy różne sposoby i o różnym znaczeniu: odrodzenie do nowego życia – chrzest; namaszczenie Duchem Świętym – bierzmowanie. Chrześcijanin, upodobniony do Chrystusa umarłego i zmartwychwstałego, namaszczonego Duchem Świętym, staje się zdolny do ofiarowania swego życia jako kultu Ojcu w „duchu i w prawdzie” oraz otrzymuje pokarm duchowy i znak jedności z Bogiem i całym Kościołem–Eucharystia.

2. *Potrzeba wewnętrznego nawrócenia*

Celebracja sakramentów inicjacyjnych jest szczytem, do którego prowadzą różne drogi i działania Kościoła, głównie głoszenie słowa Bożego zmierzające do postępującego nawrócenia i postawy *metanoi* towarzyszącej całemu życiu w wierze. Nawrócenie i wiara są w Rytuale w y d a r z e n i a m i, przez które dokonuje się dojrzewanie i formacja wtajemniczanego chrześcijanina. Jej celem jest upodobnienie do Chrystusa. Wysilek nawrócenia, które jest procesem długotrwałym i dokonującym się stopniowo, według Rytuału, jest również darem Boga, o który należy Go prosić w nieustannej modlitwie, zarówno indywidualnej, jak i wspólnotowej. *Metanoia* polegać ma na wewnętrznej i całkowitej zmianie sposobu myślenia, osądzania i działania oraz całej organizacji swego życia, według poznanej woli Bożej. W procesie tym pomaga katechumenom cała katecheza i liturgia Kościoła. Mają one prowadzić do rozwoju wiary i oczyszczenia, aby nastąpiło spotkanie z Chrystusem w Duchu Świętym. Powoli ma dokonywać się odnowa całego człowieka, która jest także owocem umacniającego działania Boga, dotyczącego całej osoby ludzkiej (rozum, wola, uczucia). Rytuał rozumie pojęcie *metanoia* jako proces postępujący i zmierzający do powstania nowego sposobu myślenia i działania w życiu codziennym. Nawrócenie to zostaje usankcjonowane i potwierdzone przez wyrzeczenie się szatana, publiczne wyznanie wiary oraz przyjęcie sakramentów świętych, które są rytualnym i widzialnym znakiem nawrócenia. Nie oznacza to jednak, że po przyjęciu sakramentów chrześcijanin nie potrzebuje już nawrócenia. Przeciwnie, nie jest ono nigdy tak doskonałe, aby nie potrzebowało ciągłego wysiłku zmierzającego do coraz doskonalszego naśladowania Chrystusa i wierności zawartemu z Bogiem przymierzu.

3. Związek wiary z sakramentami wtajemniczenia

Zanim katechumeni przyjmą sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego muszą przejść długą drogę formacji doktrynalnej, moralnej i liturgicznej. Formacja ta rozciąga się na cały czas trwania katechumenatu i oparta jest głównie na słowie Bożym, które wzywa do nawrócenia i zmiany życia oraz zawiera istotne elementy nauki Objawionej²⁸. Fundamentalnym założeniem Rytuału jest wewnętrzny związek Biblii i liturgii, słowa, wiary i sakramentów. Kościół głosi zbawienie, ale także to zbawienie czyni dostępnym przez wiarę i miłość w liturgii sakramentów św. (por. KL 6). Wiara nie może ograniczać się jedynie do faktu istnienia Boga, ale winna obejmować także całą tajemnicę Wcielenia Jego Syna, dzieło Odkupienia świata przez misterium paschalne Chrystusa oraz obecność tego dzieła zbawienia w Kościele, w którym On żyje i działa przez słowo i sakramenty święte. Słowo i sakramenty święte są dla wierzących inną formą Jego obecności. Dlatego są one sakramentami wiary Kościoła i wiary tego, który je przyjmuje. Wiarę „nie tylko zakładają, lecz za pomocą słów i rzeczy dają jej wzrost, umacniają ją i wyrażają”, są one także „ustanowione dla podtrzymywania życia chrześcijańskiego” (KL 59).

Wielkie znaczenie słowa Bożego i wiary w przygotowaniu do sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego oraz w życiu chrześcijan jest bardzo mocno akcentowane w Rytuale. Głoszenie słowa towarzyszy całemu procesowi wtajemniczenia od prekatechumenatu aż do okresu mistagogii włącznie.

W prekatechumenacie jest to *k e r y g m a*, której treścią jest prawda o Bogu żywym i o Jezusie Chrystusie Zbawicielu świata. Z tak głoszonej kerygmy winna rodzić się wiara, początkowe nawrócenie i pragnienie pójścia za Chrystusem oraz przyjęcia chrztu²⁹

W okresie katechumenatu głoszenie słowa Bożego przybiera formę *k a t e c h e z y* o zasadach wiary i moralności chrześcijańskiej. Katecheza w tym czasie winna być powiązana z rokiem liturgicznym i wspierana celebracjami słowa Bożego o tematyce odpowiadającej programowi formacji w okresie katechumenatu³⁰. Celem celebracji słowa Bożego jest utrwalenie treści nauki Kościoła dotyczącej życia chrześcijańskiego, pouczenie o modlitwie, wyjaśnienie znaków, czynności i okresów roku kościelnego, wreszcie stopniowe wprowadzanie katechumenów w życie liturgiczne całej wspólnoty³¹.

²⁸ Zob. R o c c h e t t a, jw. s. 52-58.

²⁹ OCHWD nr 9-11.

³⁰ Tamże nr 19. Zob. R. M u r a w s k i. *Katecheza chrzcielna w procesie wtajemniczenia chrześcijańskiego czasów apostołskich*. Warszawa 1990.

³¹ OCHWD nr 106.

W okresie oczyszczenia i oświecenia głoszone słowo Boże ma pomóc katechumenom do „głębszego poznania Chrystusa Zbawiciela”³². Temu celowi służą głównie tzw. s k r u t i n i a związane z liturgią III, IV i V Niedzieli Wielkiego Postu³³.

Wreszcie w okresie mistagogii neofitom głosi się h o m i l i ę, jako wezwanie do stałego słuchania słowa Bożego o zbawieniu i zachętę do zachowania wierności Bogu³⁴.

Zgodnie z duchem Vaticanum II, że słowo Boże ma budzić wiarę i prowadzić do nawrócenia, w Rytuale widać wyraźnie jak liturgia jest idealnym miejscem słuchania słowa Bożego, ponieważ głoszone w niej misterium zbawienia staje się rzeczywistością w znakach sakramentalnych. W czasie katechizacji słuchanie słowa Bożego ma pogłębić wiarę i prowadzić do skutecznego nawrócenia i życia autentyczną wiarą. W całym procesie chrystianizacji stopniowo następuje przyjmowanie słowa i odpowiedź na nie ze strony kandydatów. Powoli i stopniowo głoszone słowo jest przyjmowane i celebrowane. Celebracja słowa Bożego w Rytuale ma różne formy, stopnie i sposoby, które prowadzą do celebracji sakramentów jako aktualizacji w Kościele historii zbawienia.

Rytuał wyraźnie wskazuje i zakłada dynamizm wiary kandydatów. Widoczne jest to zwłaszcza w terminologii łacińskiej. Punktem wyjścia jest początek wiary (*initium fidei*), następnie wiara ma wzrastać (*augmentum fidei*). Cały czas kandydatom ma towarzyszyć pragnienie wiary (*desiderium fidei*) oraz następować powolne i postępujące doświadczenie wiary (*experientia fidei*). Wiara ciągle pobudzana (*incitamentum fidei*) prowadzić ma aż do osiągnięcia głębi wiary (*altitudo fidei*). Rytuał wyraźnie zakłada więc dynamizm wzrostu wiary u katechumenów przygotowujących się do sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego. Pokazuje również jak wiara pomaga im w rozumieniu Objawienia Bożego i Jego planu zbawienia oraz jak prowadzi do praktycznego poznania Boga. Nie chodzi jedynie o Jego teoretyczne poznanie, ale o religijne doświadczenie Boga wyrażające się w służbie Bogu przez prowadzenie życia autentycznie chrześcijańskiego, zgodnie z zasadą: *fides magistra omnium credentium*. Dzięki wierze kandydat zaczyna miłować Boga. Wszelkie działania i wysiłki związane z czasem katechumenatu zmierzają do tego, aby wytworzyć w nim postawę miłości Boga, odchodzenie od egoizmu i służbę bliźnim. Kolejne stopnie katechumenatu związane są z wyznaniem wiary przed

³² Tamże nr 25.

³³ K r a k o w i a k. *Liturgia wtajemniczenia chrześcijańskiego* s. 130-131; D u r a k, jw. s. 37-62; R o c c h e t t a, jw. s. 43-45.

³⁴ OCHWD nr 25-26.

Bogiem i Kościołem (*ore et corde*) i wyrażają gotowość służby bliźnim (*opere*)³⁵.

Całość obrzędów Rytuału jest tak ułożona, aby tworzyć odpowiedni klimat i atmosferę wychowawczą. Rytuał podkreśla, że wiara jest najpierw darem Trójcy Świętej. Wskazuje jednocześnie, że konieczny jest wysiłek kandydata zbliżającego się drogą wiary do Boga w społeczności Kościoła. Wiara nie jest więc wyłącznie sprawą wewnętrzną postawy człowieka, ale także ma być wyrażana na zewnątrz – *confessio fidei*. Kandydaci wspomagani przez Kościół mają ciągle postępować w dochodzeniu do wiary i działaniu po chrześcijańsku. W tym procesie rozwoju i umacniania wiary pomaga im liturgia, w której wyznają swą wiarę ustami, sercem i wyrażają gotowość potwierdzenia jej całym swym życiem.

4. *Personalistyczny wymiar wtajemniczenia*

O tym mówi już pierwszy numer *Wstępu* do Rytuału, który zawiera obrzędy „przeznaczone dla ludzi dorosłych, którzy już usłyszeli przepowiadanie tajemnicy Chrystusa i pod wpływem Ducha Świętego, otwierającego ich serca, świadomie i dobrowolnie szukają Boga żywego oraz wstępują na drogę wiary i nawrócenia. Dzięki Jego działaniu otrzymują duchową pomoc w czasie swego przygotowania, a we właściwym czasie owocnie przyjmują sakramenty święte”³⁶. Rytuał zakłada więc całkowicie wolny wybór kandydata, który chce odpowiedzieć na słowo Boże, stając się najpierw „sympatykiem”, aby następnie zostać pełnoprawnym chrześcijaninem³⁷. Od kandydatów wymaga się „odpowiedniego stopnia duchowego rozwoju” oraz „dobrowolnej współpracy z łaską Bożą”³⁸. Na każdym z etapów przygotowania do sakramentów, które mają na celu „poszukiwanie i dojrzewanie”, „nawracanie się i pragnienie zostania chrześcijaninem”³⁹, kandydaci wyrażają swoją wolę i proszą Kościół o stopniowe włączanie ich do wspólnoty już wierzących. Np. w obrzędzie wybrania wobec miejscowego Kościoła oświadczają, że pragną „przystąpić do sakramentów Jezusa Chrystusa: chrztu, bierzmowania i Eucharystii”⁴⁰. Także obrzędy liturgiczne właściwe poszczególnym stopniom katechumenatu wyma-

³⁵ T r i a c c a. *Struttura e linne-forza* s. 430-431; R o c c h e t t a, jw. s. 64.

³⁶ OCHWD nr 1. Zob. R o c c h e t t a, jw. s. 74-80; S. M a g g i o n i. *Aspetti antropologici nel „RICA”* RivLit 66:1979 s. 456-470; G. B o n a c c o r s o. *La dimensione umana e religiosa dell’iniziazione cristiana*. „Rivista del Clero Italiano” 72:1991 s.190-199.

³⁷ OCHWD nr 6-7.

³⁸ Tamże nr 5.

³⁹ Tamże nr 6.

⁴⁰ Tamże nr 146.

gają osobistego zaangażowania kandydatów. Np. podczas obrzędów przyjęcia do katechumenatu, zgromadzeni przed kościołem przedstawiają się wspólnie, podają swoje imię, proszą o wiarę i wyrażają gotowość wejścia na drogę Ewangelii, nowego życia za „przewodem Chrystusa”⁴¹. Następnie wprowadzani są do kościoła, gdzie słuchają słowa Bożego, otrzymują księgę Ewangelii i po wspólnej modlitwie, otrzymując błogosławieństwo odsyłani są do domu⁴².

5. Eklezjalny wymiar wtajemniczenia

Rytuał nie jest jedynie dokumentem liturgicznym, lecz zawiera także wskazania metodologiczno-katechetyczne i pastoralne. Jego główne założenia wyrażają się w tym, że kandydat do inicjacji nigdy nie jest widziany w izolacji, lecz zawsze i cały czas włączony jest w strukturę eklezjalną. Cały czas towarzyszy mu Kościół poprzez członków miejscowej wspólnoty⁴³.

Inicjacja chrześcijańska ma więc poza aspektem indywidualnym i osobistym wyraźny wymiar wspólnotowy: dotyczy osoby nie w izolacji, lecz w relacji do wspólnoty, do której jest włączana. Także sakramenty mają wyraźny wymiar wspólnotowy i pełnią funkcję wspólnototwórczą: chrzest wprowadza do wspólnoty (ryt włączenia lub przyjęcia); bierzmowanie uzdalnia do życia w Duchu wspólnoty danym Kościołowi przez Chrystusa w dniu Pięćdziesiątnicy; Eucharystia jest uczestnictwem w życiu wspólnoty aby stawać się razem z innymi braćmi jednym ludem Bożym i Ciałem Chrystusa. W ten sposób widać jak od początku Kościoła inicjacje tworzą: jedno Ciało Chrystusa, jeden Duch i jedna Ofiara. Z natury swojej chrzest i bierzmowanie prowadzą do Eucharystii, gdzie spełnia się całe misterium Kościoła.

Trzeba także podkreślić, że również zbawienie ma charakter wspólnotowy. Otrzymuje się je wchodząc do Kościoła jako wspólnoty zbawienia. Chrystus daje się spotkać w swoim Kościele. Dlatego nie wolno zapominać o eklezjalnym aspekcie sakramentów wtajemniczenia. Nikt nie staje się chrześcijaninem jedynie na podstawie osobistego wysiłku, lecz dzięki pomocy i udziałowi całej wspólnoty. Dlatego Kościół nosi nazwę „matka”, bo rodzi przy chrzcie i pomaga do wzrostu w wierze i miłości.

⁴¹ Tamże nr 76.

⁴² Tamże nr 91-96.

⁴³ Rocchetta, jw. s. 68-73; Falsini, *Iniziazione cristiana e i suoi sacramenti* s. 42-43; A. Nocent, *L'iniziazione cristiana e comunità*. „Concilium” 1973 nr 2 s. 245-255; Krakowiak, *Z teologii wtajemniczenia chrześcijańskiego* s. 72-73.

6. Misyjny wymiar wtajemniczenia

W czasie całego procesu przygotowania do sakramentów inicjacyjnych kandydaci formowani są do takiej wiary, która będzie impulsem do dawania świadectwa i przez to ewangelizacji świata. Ponieważ całe życie Kościoła posiada charakter apostołski „katechumeni powinni uczyć się współdziałania w ewangelizowaniu i czynnym budowaniu Kościoła przez świadectwo życia i wyznawanie wiary”⁴⁴.

W liturgii okresu katechumenatu są obrzędy, które wskazują na misyjny charakter całego życia chrześcijańskiego: wręczenie Ewangelii⁴⁵, celebracje słowa Bożego⁴⁶, przekazanie symbolu wiary⁴⁷, obrzęd „effeta”⁴⁸ i inne. Obrzędy wtajemniczenia podkreślają, że będąc ewangelizowanymi w okresie katechumenatu, kandydaci mają stać się ewangelizatorami i świadkami wiary w Kościele i świecie. Przyjęte sakramenty są podstawą powołania oraz misji w Kościele i w świecie, głównie przez nowy sposób życia (por. Ga 3,28). Widać tu zasadę: od rytu do praktyki, od liturgii do życia i działania. „Wszyscy wierni, jako członki żywego Chrystusa, wcieleni i upodobnieni do Niego przez chrzest, bierzmowanie i Eucharystię, zobowiązani są do współpracy w szerzeniu i w rozwoju Jego Ciała, aby jak najprędzej doprowadzić je do pełni”⁴⁹

7. Konsekwencje wtajemniczenia chrześcijańskiego

Z teologicznego punktu widzenia należy zwrócić uwagę na dojrzałość lub wzrost w wierze i przejście od życia dawnego do nowego. Z punktu liturgicznego zaś na ścisły związek i jedność rytualną tych sakramentów, istniejącą tak dawniej, jak i obecnie postulowaną przez Kościół.

Z punktu widzenia teologiczno-pastoralnego ważna jest wzajemna zależność między przyjmowaniem sakramentów i wiarą. Postępowi w wierze mają odpowiadać odpowiednie sakramenty. Ważna jest również rytualna jedność oraz kolejność przyjmowania sakramentów wtajemniczenia⁵⁰. Udzielane oddzielnie

⁴⁴ OCHWD nr 19, 4; por. DM nr 14; R o c c h e t t a, jw. s. 81-83.

⁴⁵ OCHWD nr 93.

⁴⁶ Tamże nr 106-108.

⁴⁷ Tamże nr 183-187.

⁴⁸ Tamże nr 200-202.

⁴⁹ DA nr 36; por. Ef 4,13.

⁵⁰ *Katechizm Kościoła Katolickiego* w związku z bierzmowaniem stwierdza, że sakrament ten „wraz z chrztem i Eucharystią należy do «sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego», którego jedność powinna być zachowana” (KKK nr 1285).

straciły swój wewnętrzny związek i często są pojmowane jako różne rytmy przejścia⁵¹, bez dostrzegania ich ścisłego związku między sobą. Tymczasem są to następujące po sobie trzy stopnie jednego procesu wprowadzenia w historię zbawienia, w życie Chrystusa i Kościoła. Są to trzy momenty drogi identyfikacji z Chrystusem umarłym i zmartwychwstałym w obrębie Kościoła. Chrześcijanin jest dopiero wtedy wtajemniczony, gdy przeszedł cały proces formacji i przyjął wszystkie trzy sakramenty inicjacyjne oraz uczestniczy w Eucharystii razem ze wszystkimi członkami ludu Bożego⁵².

Chrześcijaninem nikt się nie rodzi, lecz się nim staje zgodnie ze słynnym powiedzeniem Tertuliana: *Fiunt non nascuntur christiani*. Istotnym warunkiem dopuszczenia do sakramentów wtajemniczenia dorosłych jest osobista decyzja ich przyjęcia wynikająca z wiary w Chrystusa i Jego dzieło zbawcze uobecnianie w liturgii Kościoła. Ochrzczony nie jest jeszcze pełnoprawnym chrześcijaninem, lecz dopiero ma się nim stać przez przyjęcie pozostałych sakramentów wtajemniczenia. Następnie jest on zobowiązany do prowadzenia godnego życia, właściwego przybranym dzieciom Bożym i członkom Chrystusowego Kościoła.

*

Rytuał stanowi pewnego rodzaju *j e d n o ś ć*, w której łączą się nowe doświadczenia wspólnotowe zmierzające do ożywienia rzeczywistości sakramentów inicjacyjnych w trzech typowych momentach całego procesu: „przed”, „w czasie” i „po” celebracji. Stanowi to ważną wskazówkę dla duszpasterstwa, iż cały czas należy towarzyszyć kandydatom na drodze ich wtajemniczenia chrześcijańskiego.

Rytuał proponuje pewne fundamentalne zasady dynamizmu pastoralnego podporządkowane zasadzie: *fides* → *sacramentum*. Wynika z niej następująca zasada: najpierw ewangelizacja, nawrócenie, wiara i przemiana życia, a dopiero później sakramenty jako publiczne i rytualne przypieczętowanie osobistego wyboru chrześcijaństwa jako stylu życia. Początkowe nawrócenie (*conversio*

⁵¹ Zob. A. Van G e n n e p. *Les rites de passage*. Paris 1969; J. Y. H a m e l i n e, A. Van G e n n e p. *Relire van Gennep... Les rites de passage*. LMD 1972 nr 112 s. 133-143.

⁵² „[...] najświętsza Eucharystia dopełnia wtajemniczenie chrześcijańskie. Ci, którzy przez chrzest zostali wyniesieni do godności królewskiego kapłaństwa, a przez bierzmowanie zostali głębiej upodobnieni do Chrystusa, za pośrednictwem Eucharystii uczestniczą razem z całą wspólnotą w ofierze Pana” (KKK nr 1322).

initialis)⁵³ winno prowadzić poprzez „zaczątek wiary w Chrystusa Zbawiciela”⁵⁴ do wiary dojrzałej i odpowiedzialnej.

Ponieważ wiara rodzi się ze słuchania słowa Bożego, Rytuał przypisuje mu duże znaczenie i wskazuje na różne sposoby jego głoszenia: ewangelizacja, katecheza, celebrowanie słowa Bożego i homilia. Od słuchania słowa ma dokonać się przejście do przyjęcia orędzia o zbawieniu przez wiarę i odpowiedź na nie całym życiem⁵⁵.

Ważna jest również katecheza o czynnościach liturgicznych, w których słowo staje się życiem, tj. aktualizuje się, staje się „wydarzeniem zbawczym”, ukazuje ścisły związek między głoszonym słowem i celebrowanym wydarzeniem. Katecheza ma prowadzić także do stałego nawracania się i wzrostu życia chrześcijańskiego.

DIE THEOLOGISCHEN VORAUSSETZUNGEN DES RITUAL ZEREMONIEN DER CHRISTLICHEN INITIATION ERWACHSENER

Z u s a m m e n f a s s u n g

Die christliche Initiation, d.h. das Hineingenommenwerden in das Mysterium Christi und der Kirche, ist ein sich aus vielen Stufen zusammensetzender und zeitlich ausgedehnter Prozeß der Christianisierung. Diese geschieht durch eine entsprechende Formation und dann durch den Empfang der Sakramente der Taufe, der Firmung und der Eucharistie. Das nach dem Vaticanum II in der Kirche wiederhergestellte Katechumenat findet nach dem 1972 herausgegebenen Rituale *Die Feier der Eingliederung Erwachsener in die Kirche* statt. Es enthält pastorale Hinweise, Zeremonien und liturgische Texte, die für unterschiedliche Modelle der Initiation von Erwachsenen und von Kindern im Katechesealter bestimmt sind. Aufbau und Inhalt des Rituale knüpfen an das Katechumenat im Altertum an, berücksichtigen aber auch die aktuelle Ekklesiologie und die Pastorsituationen der Kirche. Auf der Grundlage einer Inhaltsanalyse unterscheidet und behandelt der Verfasser die folgenden wichtigsten theologischen Voraussetzungen dieses Rituale: die Einheit der Sakramente der christlichen Initiation; die Notwendigkeit der inneren Umkehr als Bedingung für den Empfang dieser Sakramente; den Zusammenhang zwischen dem Glauben und den Sakramenten der Initiation; die personalistische, ekklesiale und missionarische Dimension der Sakramente der Initiation; die Konsequenzen im Leben des Empfängers der Initiationssakramente. Die drei Sakramente der Initiation bilden drei aufeinanderfolgende Stufen und Etappen des einen Prozesses der Hineinnahme in die Heilsgeschichte, in das Leben Christi und der Kirche. Ein Christ ist erst dann „eingeweiht”, wenn er im Rahmen des Katechumenats den ganzen Prozeß der doktrinalen, sittlichen und liturgischen Formation durchschritten hat, getauft und gefirmt worden ist und zusammen mit allen Mitgliedern des Gottesvolkes ständig an der Eucharistie teilnimmt.

Übersetzt von Herbert Ulrich

⁵³ OCHWD nr 10.

⁵⁴ Tamże nr 68.

⁵⁵ K r a k o w i a k. *Z teologii wtajemniczenia chrześcijańskiego* s. 73-74.